

Překladatelský postup Septuaginty

OBSAH

A. ÚVOD	83
1. Těžištěm biblické teologie je kérygma	83
2. Kérygma je nutno vždy znovu interpretovat	83
3. Interpretace je aktualizace	84
4. Úkol Septuaginty: transpozice kérygmatu	85
5. Program a postup dalšího rozboru	85
B. JAZYKOVÁ STRÁNKA PROBLÉMU	87
I. Rekapitulace dosavadního bádání	87
1. Vymezení problému	87
2. Přehled dosavadních stanovisek a výsledků	87
a) <i>Podněty filosofů</i>	87
b) <i>Pohledy teologů</i>	87
c) <i>Reakce lingvistů</i>	87
3. Skutečné nedostatky dosavadního bádání	88
a) <i>Lingvistické</i>	88
b) <i>Sémantické</i>	88
4. Úkoly dalšího průzkumu	89
II. Kořen	89
1. Obecné problémy	89
a) <i>Struktura</i>	89
b) <i>Hranice</i>	90
c) <i>Formanty</i>	90
2. Indoevropský kořen	90
3. Semitský kořen	91
4. Srovnání semitského a indoevropského kořene	91
a) <i>Vztahy významové</i>	91
b) <i>Vztahy strukturální</i>	92
III. Morfologie a syntaxe	92
1. Problém kategorií a jejich (in)adekvátnosti	92
2. Souhrnné zhodnocení shod a rozdílů	94
a) <i>Skupina shod</i>	94
b) <i>Skupina rozdílů</i>	94

c) <i>Skupina obdob</i>	94
3. Genetické utřídění shod a rozdílů	95
a) <i>Vrstva shod</i>	95
b) <i>Vrstva rozdílů</i>	95
4. Rekonstrukce historického vývoje vztahů hebrejštiny a řečtiny	96
a) <i>Období prehistorické</i>	96
b) <i>Období migrací</i>	96
c) <i>Období nového setkání</i>	97
C. SEPTUAGINTA A JEJÍ RÁZ	97
I. Vznik Septuaginty	97
1. Tradiční představa – legenda Aristeova	97
2. Novodobé představy o vzniku Septuaginty	97
a) <i>Lagardeovo hledání archetypu</i>	97
b) <i>Thackerayův objev vrstev</i>	97
c) <i>Kahleova targumová hypotéza</i>	98
d) <i>Bathelémyho korekturová hypotéza</i>	98
II. Konkordantnost Septuaginty	98
1. Objektivní předpoklady konkordantnosti Septuaginty vůči Masoře	98
2. Míra a hranice konkordantnosti	99
3. Typy ekvivalentů: jednotný, převažující, roztržštěný	99
III. Jak Septuaginta překládá	100
1. Dosavadní zpracování tématu	100
2. Překládání nominální flexe	100
3. Překládání verbální flexe	103
4. Překládání vazeb (frazologie)	105
a) <i>Učinit smlouvu</i>	105
b) <i>Vzývat jméno</i>	105
c) <i>Vazba typu „syn smrti“</i>	106
5. Výsledky	106
IV. Teologie Septuaginty	107
1. Jméno Boží (<i>jhwh</i> – <i>kyrios</i>)	107
2. Centrální pojmy	108
3. Antropomorfismy	109
a) <i>Ruka</i>	110
b) <i>Noha</i>	110
c) <i>Souhrn</i>	110
4. Antropopatismy	111

D. HŘÍCH DOZRÁVÁ (Gn 11, 1-9)	280
I. Rekapitulace	280
1. <i>Přehled struktur</i>	280
2. <i>Dvojí rodokmen</i>	280
a) <i>Posloupnost v čase</i>	280
b) <i>Rozmístění v prostoru</i>	280
II. Nad-ne-řád – bábelská věž	282
1. <i>Vzdalování od ráje</i>	282
2. <i>Cíl stavby věže</i>	283
3. <i>Výroba jména</i>	283
4. <i>Jméno Boží podle Ex 3</i>	284
5. <i>Smysl tetragramu: destrukce magie</i>	285
6. <i>Mojžíšovy zkoušky podle Ex 4</i>	286
7. <i>Význam plurálu „Sestoupíme“</i>	288
8. <i>Babylon – brána bohů, či Blábolov?</i>	289
9. <i>Zmatení jazyků</i>	290
III. Souhrn	290
1. <i>Historické pozadí příběhu o Babelu</i>	290
2. <i>Náprava zmatení jazyků, a to i dnes</i>	291
3. <i>Nový počátek – Abram</i>	292
Doslov	293

Obsah

Slovo úvodem	5

I. STATI

Zahrada, prostor ráje / Gn 2, 8	9
Dva Enochové / Gn 4 a 5	16
Tenufa – oběť podáváníí či mávání / Ex 29, 24n	28
Ohniví hadi / Nu 21, 4-9	37
Cesta do nebe a do podsvětí / Ř 10, 6-8; Dt 30, 12-14	42
Samočinný růst / Lv 25, 1-7; Mt 4, 26-28	50
Elijášova oběť / 1 Kr 18, 30-40	54

II. POJMY

Kněžství a zástupnost	61
A. Kněžství v religionistickém aspektu	62
I. <i>Původ a vývoj kněžství ve starém Orientu</i>	62
II. <i>Kulturní role kněží</i>	64
III. <i>Politická role kněží</i>	64
IV. <i>Souhrn</i>	66
B. Kněžství ve Starém zákoně	66
I. <i>V historickém aspektu</i>	66
II. <i>V teologickém aspektu</i>	68
C. Kněžství v Novém zákoně	72
D. Oběť a zástupnost	74
I. <i>Poslání zástupnosti</i>	74
II. <i>Posloupnost zástupnosti</i>	75
III. <i>Souhrn grafem</i>	78
IV. <i>Závěr: Co z toho pro nás?</i>	79
Překladatelský postup Septuaginty	80
A. Úvod	83
B. Jazyková stránka problému	87
I. <i>Rekapitulace dosavadního bádání</i>	87
II. <i>Kořen</i>	89
III. <i>Morfologie a syntaxe</i>	92
C. Septuaginta a její ráz	97
I. <i>Vznik Septuaginty</i>	97
II. <i>Konkordantnost Septuaginty</i>	98
III. <i>Jak Septuaginta překládá</i>	100
IV. <i>Teologie Septuaginty</i>	107
V. <i>Výsledky a směrnice</i>	115
Říkání a mluvení ve Starém zákoně	121
I. <i>Výchozí otázky</i>	122
II. <i>Výsledky dosavadního bádání</i>	123

III. Vlastní průzkum hebrejských kořenů	125
IV. Teologické důsledky pro interpretaci Gn 1	127
Až do posledních koncín země	130
I. Vymezení tématu	131
II. Spor o eschatologii	132
III. Termín eschatos v Septuagintě	135
IV. Analýza hebrejských podkladů	139
V. Teologický dosah	145
Posvátno ve Starém zákoně	148
I. Vymezení tématu a osvětlení postupu	149
II. Slovní pole ‚posvátna‘ ve Starém zákoně	150
III. Pojem ‚svatý‘ ve Starém zákoně	154
IV. Výtěžek a souhrn	159
Duše v Písmu	161
I. Sémantický úklid	162
II. Výraz ‚duše‘ – hebrejsky néfeš, řecky psýché	162
III. Významové vrstvy u néfeš i psýché	164
IV. Slovní pole ‚duše‘	166
V. Teologické důsledky předloženého rozboru	169
Biblické pojetí pravdy	172
I. Různé pojetí pravdy	173
II. Pravda v bibli	173
III. Hebrejská vrstva	174
IV. Řecká vrstva	176
V. Souhrn a výtěžek	178
III. DESATERO	
1. Proč Desatero?	183
2. Dějiny výkladu Desatera	186
3. Novější pojetí Desatera	188
4. Dvojí znění a dělení Desatera	190
5. Úvod k Desateru	193
6. První přikázání	196
7. Druhé přikázání	198
8. Třetí přikázání	202
9. Exkurz k prvním třem přikázáním	204
10. Čtvrté přikázání	205
11. Páté přikázání	209
12. Šesté přikázání	211
13. Sedmé přikázání	214
14. Osmé přikázání	216
15. Deváté přikázání	218
16. Desáté přikázání	220
17. Závěr	222

IV. ČLOVĚK – PASTÝŘ STVOŘENÍ

Slovo úvodem	229
Co je život	232
Výklad prvních kapitol bible	240
A. Stvoření (Gn 1–2)	240
I. Úvod	240
II. Stvoření člověka	241
III. Struktura řádu (Gn 1)	245
IV. Struktura vztahu (Gn 2)	249
B. Hřích (Gn 3)	254
I. Obraz dramatu	254
II. Vznik hříchu	256
III. Důsledky hříchu	259
C. Hřích roste (Gn 4–9)	260
I. Rekapitulace	260
II. Růst hříchu	261
III. Mimo Boží tvář	267
IV. Rodokmeny	270
V. Potopa	272
VI. Shrnutí	279
D. Hřích dozrává (Gn 11, 1–9)	280
I. Rekapitulace	280
II. Nad-ne-řád – bábelská věž	282
III. Souhrn	290
Doslov	293
Jmenný rejstřík	294
Rejstřík biblických míst	297
Základní slovníková a encyklopedická literatura	308
Bibliografie prací Jana Hellera	309

5. Chrématomorfismy	112
a) <i>Výsost</i>	112
b) <i>Pevnost</i>	113
c) <i>Útes</i>	113
d) <i>Skála</i>	113
e) <i>Štít</i>	113
6. Výsledky	114
V. Výslednice a směrnice	115
1. Přístup exegeta k Septuagintě	115
2. Vztah Septuaginty a Masory (geneticky)	116
a) <i>Prvá fáze</i>	116
b) <i>Druhá fáze</i>	117
3. Posuny Septuaginty	117
a) <i>Historizace</i>	117
b) <i>Lokalizace a individualizace</i>	117
c) <i>Spiritualizace</i>	118
d) <i>Transcendentalizace</i>	119
e) <i>Univerzalizace</i>	119

Až do posledních končin země

OBSAH

I. Vymezení tématu	131
1. Misijní příkaz odcházejícího Ježíše	131
2. Starozákonní podklad tohoto příkazu	131
3. Eschatologický obsah starozákonního oddílu	132
II. Spor o eschatologii v novodobé starozákonní teologii	132
1. Původ eschatologie	132
2. Vymezení eschatologie	133
III. Termín <i>eschatos</i> v Septuagintě	135
1. Jazykový nález. Roztřídění vazeb podle významu	135
a) <i>Vazby nespécifické</i>	135
b) <i>Poslední dny et cons.</i>	135
c) <i>Končiny země et cons.</i>	136
d) <i>Končiny moře</i>	136
e) <i>Zpodstatnělý výraz eschata</i>	137
2. Výsledek – závažné hebrejské ekvivalenty	138
IV. Analýza hebrejských podkladů	139
1. Hebrejské výrazy s místním významem	139
a) <i>Končiny země</i>	139
b) <i>Boky země</i>	141
c) <i>Dálky země</i>	141
d) <i>Konec země</i>	142
2. Výtěžky analýzy	144
a) <i>Hebrejščina nemá jednotný termín pro „končiny země“</i>	144
b) <i>S prostorovými představami pracuje jen okrajově</i> ..	144
c) <i>Přejímá tehdejší světový obraz</i>	144
d) <i>Odlišuje se zvěstí o Hospodinově naprosté svrchovanosti</i>	144
e) <i>Z této zvěsti plyne naděje i pro lid „v končinách“</i> ..	145
V. Teologický dosah	145
1. Důsledky exegetické	145
2. Důsledky prakticko-teologické	146

Posvátno ve Starém zákoně

OBSAH

I. Vymezení tématu a osvětlení postupu	149
II. Slovní pole ‚posvátna‘ ve Starém zákoně	150
1. Vnější okruh	150
2. Střední okruh	151
3. Vnitřní okruh	151
III. Pojem ‚svatý‘ ve Starém zákoně	154
1. Etymologie pojmu <i>qádóš</i>	154
2. Kdo je či může být svatý	156
a) <i>Objekty</i>	156
b) <i>Úkony</i>	156
c) <i>Lidé</i>	156
d) <i>Hospodin</i>	156
3. Působnost Hospodinovy svatosti	158
a) <i>Soudí či přivolává soud</i>	158
b) <i>Zachraňuje</i>	158
4. Svatost a mudrosloví	158
IV. Výtěžek a souhrn	159
1. Přehled zkoumaného slovního pole	159
2. Výtěžky teologické	160

Duše v Písmu

OBSAH

I. Sémantický úklid	162
II. Výraz ‚duše‘ – hebrejsky <i>néfeš</i> , řecky <i>psýché</i>	162
1. Rozbor hebrejského kořene	162
2. Rozbor řeckého kořene	163
III. Významové vrstvy u <i>néfeš</i> i <i>psýché</i>	164
1. <i>Néfeš</i>	164
2. <i>Psýché</i>	165
IV. Slovní pole ‚duše‘	166
V. Teologické důsledky předloženého rozboru	169
1. Nesmrtelnost duše	169
2. Vývoj pojmu duše	169
3. Co s tím dnes?	170
4. „Předmětná“ eschatologie	170
5. Důsledky	171

Biblické pojetí pravdy

JEREMJÁŠ 10, 10

OBSAH

I. Různá pojetí pravdy	173
II. Pravda v bibli	173
III. Hebrejská vrstva <i>'emet</i> a <i>'áman</i>	174
IV. Řecká vrstva <i>alétheia</i>	176
V. Souhrn a výtěžek	178

OBSAH

1. Proč Desatero?	183
<i>Co je Desatero, Desatero a zákon</i>	
2. Dějiny výkladu Desatera	186
<i>Od nejstarší doby do nyníška</i>	
3. Nověší pojetí Desatera	188
<i>Jeho souvislost s kultem</i>	
4. Dvojí znění a dělení Desatera	190
<i>Výčet neshod</i>	
5. Úvod k Desateru	193
<i>Vyvedení z Egypta</i>	
6. První příkázání	196
<i>Jiný bůh</i>	
7. Druhé příkázání	198
<i>Zpodobování Boha</i>	
8. Třetí příkázání	202
<i>Zneužívání jména</i>	
9. Exkurz k prvním třem příkázáním	204
<i>Jeich vzájemná spojitost</i>	
10. Čtvrté příkázání	205
<i>Den odpočinku</i>	
11. Páté příkázání	209
<i>Úcta k rodičům</i>	
12. Šesté příkázání	211
<i>Nebudeš vraždit</i>	
13. Sedmé příkázání	214
<i>Nebudeš cizoložit</i>	
14. Osmé příkázání	216
<i>Nebudeš krást</i>	
15. Deváté příkázání	218
<i>Křivé svědectví</i>	
16. Desáté příkázání	220
<i>Dychtění po cizím</i>	
17. Závěr	222
<i>Srovnání různých pojetí Desatera</i>	

OBSAH

Slovo úvodem	229
CO JE ŽIVOT	232

VÝKLAD PRVNÍCH KAPITOL BIBLE

A. STVOŘENÍ (Gn 1-2)	240
I. Úvod	240
1. <i>Obecně</i>	240
2. <i>Gn 1, 28</i>	240
3. <i>Gn 2, 15</i>	241
II. Stvoření člověka	241
1. <i>Problém obrazu</i>	241
2. <i>Otázka dějin</i>	243
3. <i>Struktura Gn 1-11</i>	244
III. Struktura řádu (Gn 1)	245
1. <i>Nebesa a země</i>	245
2. <i>Dílo oddělení</i>	246
3. <i>Dílo naplnění</i>	248
IV. Struktura vztahu (Gn 2)	249
1. <i>Pojmy pro stvoření</i>	249
2. <i>Duch a krev</i>	250
3. <i>Duše a dech</i>	251
4. <i>Ráj</i>	251
5. <i>Ztráta ráje</i>	252
B. HŘÍCH (Gn 3)	254
I. Obraz dramatu	254
1. <i>Kulisy a scénář</i>	254
2. <i>Vzdělávání ráje</i>	254
3. <i>Zvířata</i>	255
4. <i>Žena</i>	255
5. <i>Had</i>	256
II. Vznik hříchu	256

1. <i>Nabídka hada</i>	256
2. <i>Zlé ovoce</i>	257
3. <i>Smrtelné následky</i>	257
III. <i>Důsledky hříchu</i>	259
1. <i>Rozhodnutí nad provinilci</i>	259
2. <i>Plamenná stráž</i>	259
C. <i>HŘÍCH ROSTE (Gn 4–9)</i>	260
I. <i>Rekapitulace</i>	260
1. <i>Člověk a stvoření</i>	260
2. <i>Gn 1–11</i>	260
3. <i>Hřích rozrušuje vztahy</i>	261
II. <i>Růst hříchu</i>	261
1. <i>Kain</i>	261
2. <i>Ábel</i>	262
3. <i>Oběť přijatá a nepřijatá</i>	263
4. <i>Boží marné napomínání</i>	263
5. <i>Boží výčitka</i>	264
6. <i>Strážce bratra</i>	264
7. <i>Kainův vzdor</i>	265
8. <i>Kainovo znamení</i>	265
9. <i>Kainovo vyhnání</i>	266
III. <i>Mimo Boží tvář</i>	267
1. <i>Sebezajišťování a sebeoblažování</i>	267
2. <i>Lámech, jeho jméno a potomci</i>	267
3. <i>Kovář a zbraně</i>	268
4. <i>Dcera rozkošnice</i>	269
5. <i>Pomstychtivost bez hranic</i>	270
IV. <i>Rodokmeny</i>	270
1. <i>Enoch (Henoch)</i>	270
2. <i>Noe (Noach)</i>	271
V. <i>Potopa</i>	272
1. <i>Synové bohů</i>	272
2. <i>Babylonská obdoba zprávy o potopě</i>	273
3. <i>Shody a rozdíly obou zpráv</i>	274
4. <i>Duha – zaslíbení a smíření</i>	275
5. <i>Poselství Alberta Schweitzera</i>	276
6. <i>Krev a život</i>	277
7. <i>Krev jako šifra oběti</i>	278
VI. <i>Shrnutí</i>	279